

Europeiska kommissionens förslag till strukturfondsförordningar för perioden 2007-2013

Näringsdepartementet

2004-09-06

Dokumentbeteckning

COM (2004) 492

Council Regulation laying down general provisions on the European Regional Development Fund, the European Social Fund and the Cohesion Fund

COM (2004) 493

Regulation of the European Parliament and of the Council on the European Social Fund

COM (2004) 494

Council Regulation establishing a Cohesion Fund

COM (2004) 495

Regulation of the European Parliament and of the Council on the European Regional Development Fund

COM (2004) 496

Regulation of the European Parliament and of the Council establishing a European grouping of cross-border cooperation (EGCC)

Sammanfattning

I den tredje rapporten om ekonomisk och social sammanhållning den 18 februari 2004 lämnade kommissionen sitt förslag till en reformerad sammanhållningspolitik. Förslaget redovisades till riksdagen i faktapromemoria 2003/04:FPM92.

Den 14 juli 2004 presenterade kommissionen sina förslag till förordningar på strukturfondsområdet. Det gäller dels den generella förordningen med allmänna bestämmelser för de tre fonderna, dels tre särskilda förordningar med specifika bestämmelser för respektive fond. Därtill föreslås en ny förordning som skall underlätta genomförandet av gränsöverskridande

1 Förslaget

1.1 Innehåll

Förslaget innebär att innevarande periods mål och gemenskapsinitiativ ersätts med tre mål nämligen ”konvergens”, ”regional konkurrenskraft och sysselsättning” samt ”europeiskt territoriellt samarbete”.

1. I Konvergensmålet ingår i första hand regioner med en BNP per capita under 75 % av EU:s genomsnitt dvs. samma huvudkriterium som för dagens mål 1-områden. Konvergensmålet föreslås också omfatta regioner som skulle ha varit under EU-snittet om inte utvidgningen medfört att detta sjunker (den s.k. statistiska effekten). Stöd kommer att lämnas från regionalfonden och socialfonden. Medlemsstater med en BNI under 90 % av EU:s BNI kommer liksom hittills att få stöd även från sammanhållningsfonden för infrastruktur- och miljöinvesteringar. Medfinansieringsgraden från EU inom konvergensmålet är i normalfallet maximerad till 75 % av de offentliga utgifterna (för sammanhållningsfonden 85 %).

2 Regional konkurrenskraft och sysselsättning avser områden utanför konvergensmålet, där program finansierade via regionalfonden skall fokuseras på innovation och kunskapsekonomin, miljö och riskprevention samt utanför större städer på tillgänglighet till transport- och telekommunikationsservice av allmänt ekonomiskt intresse.

Program finansierade av socialfonden skall bl.a. stödja kompetenshöjande insatser, få fler människor i arbete och göra insatser för grupper som har svårigheter att komma in på arbetsmarknaden.

Medfinansieringsgraden från EU för ”regional konkurrenskraft och sysselsättning” är i normalfallet maximerad till 50 % av de offentliga utgifterna. Den kan dock höjas med 5 %-enheter för områden med geografiska och naturliga handikapp (öar, bergsområden och glest befolkade områden).

Områden med geografiska handikapp har således av kommissionen placerats under detta mål. Den särställning som glehetsområdena i norra Sverige och Finland har, tillsammans med de yttre randområdena, och som resulterat i mål 1-status föreslås därmed inte bli förlängd.

3. Europeiskt territoriellt samarbete bygger vidare på det nuvarande INTERREG initiativet. Gränsöverskridande samarbete (dagens INTERREG III A) kommer att gälla NUTS III-regioner längs interna och externa gränser och i fortsättningen också vissa maritima gränser. Transnationellt samarbete (dagens INTERREG III B) kommer att fortsätta, men dagens indelning i 13

zoner kommer att ses över. När det gäller interregionalt samarbete (dagens INTERREG III C) föreslås det bli integrerat i de regionala programmen.

2003/04:FPM124

Medfinansieringsgraden från EU vid territoriellt samarbete föreslås i normalfallet vara maximerad till 75 % av de offentliga utgifterna.

För att underlätta genomförandet av program för territoriellt samarbete föreslås berörda medlemsstater gemensamt kunna anförtro det till en särskild myndighet. I ett särskilt förordningsförslag anges hur detta skall regleras.

Vissa geografiska områden lyfts särskilt fram när det gäller program finansierade av regionalfonden. Det gäller *städer* som skall väljas ut och ges en särskild sub-delegation vid genomförandet. Vidare anges hur man kan tackla den höga koncentrationen av ekonomiska, miljömässiga och sociala problem.

Även om de resurser inom mål 1 för *landsbygdsutveckling och fiske* som hittills finansierats från jordbruksfonden respektive fiskefonden föreslagits bli överförda från sammanhållningspolitiken till en landsbygdsutvecklingsfond inom jordbrukspolitiken samt en fiskefond, nämns landsbygdsområden och områden beroende av fiske särskilt i regionalfondsförordningen. Komplementaritet mellan åtgärder finansierade av landsbygdsutvecklings- och fiskefonderna och åtgärder finansierade av regionalfonden skall tillförsäkras.

Regionalfondens särskilda medverkan (i regional konkurrenskrafts- och sysselsättningsmålet) för att angripa de särskilda problem som möter *områden med naturliga handikapp* lyfts också fram. Här nämns investeringar för bättre tillgänglighet, utveckla ekonomiska aktiviteter relaterade till kulturarvet, hållbar utveckling av naturresurser och stimulans till turistsektorn.

För *unionens yttre randområden* baserat på artikel 299.2 i fördraget föreslås särskild regionalfondsfinansiering under konvergensmålet för att underlätta integreringen i den inre marknaden och kompensera för områdenas specifika begränsningar.

När det gäller genomförandet av sammanhållningspolitiken föreslås ett mera strategiskt angreppssätt. Vidare betonas subsidiaritetsprincipen samt proportionalitet, dvs. att procedurer för kontroller, uppföljning m.m. kan variera med hänsyn till nivån på EU:s medfinansiering.

Den *strategiska inriktningen* skall uppnås genom att ministerrådet lägger fast strategiska riktlinjer om ekonomisk, social och territoriell sammanhållning. Varje medlemsstat skall därefter utarbeta en nationell strategi, som är konsistent med gemenskapens strategiska riktlinjer. Den nationella utvecklingsstrategin, som skall godkännas av kommissionen, skall ligga till grund för utarbetande av de operationella programmen.

Medlemsstaterna skall årligen, med start år 2008, till kommissionen rapportera framsteg i genomförandet av strategin. Baserat på dessa rapporter skall kommissionen summera gjorda framsteg och ange behov av åtgärder. Rapporten kommer att behandlas vid rådets vårtoppmöten.

Finansieringsprincipen blir en fond per program i stället för dagens flerfondssystem. För att få flexibilitet skall regionalfonden och socialfonden kunna göra kompletterande finansiering inom den andra fondens ansvarsområde, dock begränsat till 5 %. Automatiskt återtagande av outnyttjade medel, den s.k. N+2-regeln bibehålls. Också 4 %-spärren behålls, dvs. att ingen medlemsstat med hänvisning till absorptionskapaciteten kan få mer struktur- och sammanhållningsfundsmedel (inkluderat de medel som förs bort till landsbygds- och fiskeinstrumenten) än vad som motsvarar 4 % av landets BNP. Kommissionen kommer fortsatt att kontrollera att additionalitetsprincipen (EU-medel får inte ersätta nationella medel) följs men enbart inom konvergensmålet. En resultatreserv (3 % av resurserna) kommer att upprättas för att premiera medlemsstater och regioner som lyckats väl i genomförandet utifrån vissa angivna kriterier. En nationell reserv för oförutsedda händelser föreslås också.

Utgiftsnivån för sammanhållningspolitiken föreslås bli 336 miljarder euro (i 2004 års priser), vilket motsvarar 0,41 % av BNI i EU 27. Cirka 78 % av medlen beräknas gå till konvergensmålet. För regional konkurrenskraft och sysselsättning föreslås cirka 17 % av resurserna, med en 50-50 fördelning mellan regionalfonden och socialfonden. För europeiskt territoriellt samarbete avsätts cirka 4 % av föreslagna medel.

1.2 Gällande svenska regler och förslagets effekt på dessa

-

1.3 Budgetära konsekvenser

Förslaget om sammanhållningspolitiken utgör en av delarna i kommissionens förslag till finansiellt perspektiv för perioden 2007-2013 och skulle, med nuvarande principer för beräkningen av avgiften, medföra en kraftig ökning av Sveriges avgift till EU:s budget.

2 Ståndpunkter

2.1 Svensk ståndpunkt

Sverige hävdar tillsammans med flera andra medlemsstater (Tyskland, Frankrike, Storbritannien, Nederländerna och Österrike) att en total utgiftsnivå för nästa finansiella perspektiv på 1,00 % av EU:s BNI väl rymmer de utgifter som unionen finner angelägna. Då krävs emellertid

tydliga prioriteringar inom sammanhållningspolitiken och en avsevärt lägre utgiftsnivå för ändamålet än den av kommissionen föreslagna.

Sverige menar att sammanhållningspolitiken måste koncentreras på de nya medlemsstaterna, som har störst behov av stöd. Detta bör ske genom att relativt välmående medlemsstater själva utjämnar regionala skillnader. Kommissionens förslag, som i stället baseras på utjämning mellan regioner och generösa utfasningsstöd till nuvarande medlemsstater, innebär varken budgetrestriktivitet eller fokus på de nya medlemsstaterna. Sveriges grundinställning är att få till stånd en sänkt utgiftsnivå för politikområdet, där resurserna tydligt fokuserar på de nya medlemsländerna, således en utjämning mellan länder snarare än mellan regioner. Utifrån denna utgångspunkt kommer Sverige att agera i de kommande förhandlingarna baserade på kommissionens förslag.

Sverige välkomnar den föreslagna förstärkningen av samarbetet över nationsgränser och kommer att verka för att jämställandet av sjögränser med landgränser förverkligas, så att regeringens strävanden om utökat samarbete med våra grannar på andra sidan Östersjön inte försvåras.

Sverige kan inte godta kommissionens förslag rörande gleshetsområdena i norra Sverige. Dessa områdens särställning baserad på anslutningsfördraget har inte tillräckligt beaktats. Det kommer att vara ett svenskt krav att dessa extremt glesbefolkade områden skall hanteras under konvergensmålet och på samma villkor som de yttre randområdena.

2.2 Medlemsstaternas ståndpunkter

Eftersom förslagen nyligen har presenterats finns inte tydliga positioner i alla frågor. Av tidigare kända ståndpunkter kan dock konstateras att utgiftsnivån blir en stridsfråga mellan nettobetalarerna till EU:s budget och de medlemsstater som får stora strukturfondsåterflöden. Stödet för linjen att relativt rika medlemsstater skall utjämna inomregionala skillnader själva är svagt. Fortsatt tillämpning av 75 %-kriteriet som grund för avgränsning av de minst utvecklade regionerna accepteras av en majoritet liksom utfasningsmekanismer, även om det råder delade meningar om omfattningen av dessa. Ett bibehållande av den s.k. 4 %-spärren förordas framför allt av de nuvarande medlemsstaterna, medan vissa av de nya medlemsstaterna har invändningar. Bred uppslutning råder kring värdet av fortsatt gränsöverskridande samarbete och många medlemsstater välkomnar målet för regional konkurrenskraft och sysselsättning som ett medel för att nå målen i Lissabonagendan.

2.3 Institutionernas ståndpunkter

-

-

3 Övrigt

3.1 Fortsatt behandling av ärendet

Eftersom förordningsförslagen har budgetkonsekvenser kommer frågor om utgiftsnivåer att hanteras inom ramen för de fortsatta förhandlingarna om kommissionens förslag till nytt finansiellt perspektiv 2007-2013. Förhandlingar om mer tekniska frågor i förslagen till strukturfundsförordningar kommer att påbörjas under hösten 2004 i rådsarbetsgruppen för strukturåtgärder under det nederländska ordförandeskapet. Dessa förhandlingar beräknas bli avslutade kring årsskiftet 2005/2006.

På nationell nivå eftersträvar regeringen en fortsatt dialog med riksdagen samt med företrädare för Sveriges regioner, myndigheter och organisationer.

3.2 Rättslig grund och beslutsförfarande

Den generella strukturfundsförordningen och sammanhållningsfunds-förordningen baseras på artikel 161 i fördraget (enhällighet i rådet efter samtycke från parlamentet). De övriga tre förordningsförslagen baseras på artiklarna 148, 162 respektive 159 (sambeslut med parlamentet, där rådsbeslutet sker med kvalificerad majoritet).

3.3 Fackuttryck/termer

-